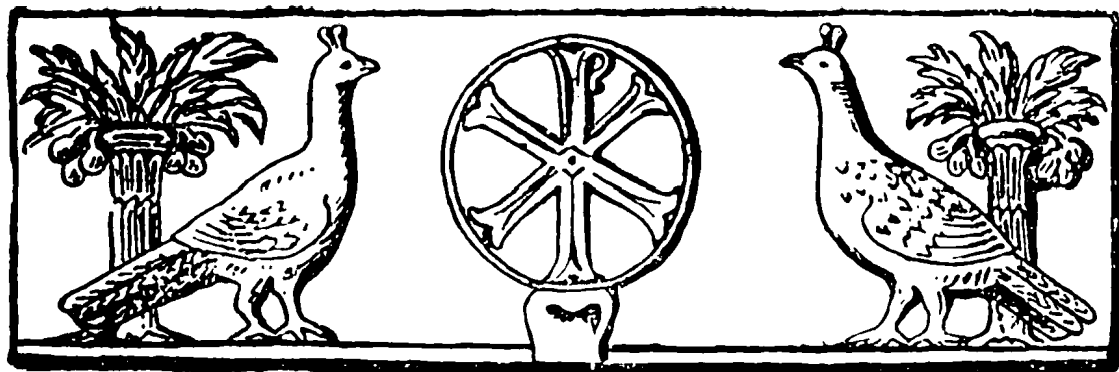

SV. OTEC PIUS PP. X.
MOTU PROPRIO „SACRORUM ANTI-
STITUM“, JÍMŽ DÁNY JSOU ZÁKONY
PROTI MODERNISMU

PŘEKLAD P. LUDVÍKA VRÁNY PŘEHLÉDL A
S POMOCÍ BOŽÍ A PŘÁTEL VYDAL ANTONÍN
LUD. STRÍŽ VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ 1911.
TISKLI K. KRYL A F. SCOTTI V NOVÉM JIČÍNĚ

Z DUCHOVNÍCH PŘEDSTAVENÝCH nikoho není asi tajno, že modernisté, lidé nejošemetnější, i když s nich byla stržena Encyklikou *Pascendi dominici gregis*¹ škraboška, kterou se zastírali, nezanechali úmyslů rušiti v Církví mír. Neustaliť sháněti nových spojenců, přibírali jich v tajné pikle, a s nimi knihami a časopisy, v nichž potlačena nebo fingována jsou jména pisatelů, vpouštěti do žil křesťanstva otravné své názory. Přečteme-li znovu zmíněnou Naši Encykliku a povážíme-li bedlivěji, jak dozrály tyto opovržlivosti, které Nám nadělaly tolik bolesti,

¹ Ze dne 8. listop. 1907.

ukáže se snadno, že lidé ti jsou právě takoví, jak jsme je vylíčili, a tedy nepřátelé tím obávanější, čím bližší; zneužívají svého úřadu, aby chytali neobezřelé na udice s otrávenou potravou a rozšiřují falešnou nauku, v níž jest souhrn veškerých bludů.

Poněvadž tato nákaza se rozlézá po tom dílci role Páně, z něhož by bylo očekávati ovoce právě nejutěšenějšího, dlužno jednak všem biskupům na uhájení víry katolické pracovati a nanejvýš pečlivě bdíti, aby neutrpkla neporušenost božského pokladu nějaké škody, jednak zvláště Nám sluší plniti příkazy Krista Zachovatele, který pravil k Petrovi, jehož prvenství, třebaš nehodni, držíme: *Utvrzuj bratří svých*. Z tohoto důvodu totiž, to jest, aby se utvrdila odvaha dobrých k přítomnému zápasu, uznali jsme záhodným vyhlásiti znovu rozhodnutí a předpisy zmíněného Našeho výnosu, vyjádřené těmito slovy:

„**P**rosíme a zapřísaháme vás, ať ani v nejmenším nechybí věci tak důležité vaší bdělosti, horlivosti a statečnosti. A čeho od

vás žádáme a čekáme, toho rovněž žádáme a čekáme od ostatních duchovních správců, od vychovatelů a učitelů posvátné mládeže, ale zvláště od vrchních představených řeholních rodin.

„I. Co se týče studií, chceme a nařizujeme rozhodně, aby filosofie scholastická byla základem theologických studií. — Ovšem *naskytne-li se u scholastických učitelů něco příliš subtilně vymyšleného, nebo ne dosti rozvážně podaného; co by bylo méně srovnalé s výsledky bádání pozdějších, nebo konečně, co by bylo jakýmkoliv způsobem pravdě nepodobno; nemáme naprosto v úmyslu, abychom předkládali toho našemu věku k následování.*¹ Předpisujeme-li následovati filosofie scholastické, míníme obzvláště tu, které učil svatý Tomáš Akvinský, a chceme, aby zůstalo v plné platnosti vše, cokoliv o ní Předchůdce Náš stanovil, a pokud potřebí, vše to obnovujeme a potvrzujeme, příkazující, aby to všichni přísně zachovávali. Nebylo-li těchto rozkazů v některých seminářích dosud dbáno, bude na biskupech,

¹ Lva XIII. Encykl. „Aeterni Patris“.

aby naléhali se vší přísností, by se pro budoucnost zachovávaly. Totéž přikazujeme představeným duchovních řádů. Učitele pak napomínáme, aby měli náležitě na paměti, že i malá odchylka od Akvinského, zvláště v otázkách metafysických, není bez veliké škody. *Malý omyl v začátku, tak lze užítí slov samého Akvinského, na konci bývá veliký.*¹

„Na tomto filosofickém základě budiž co nejpečlivěji zbudována soustava theologická. Studium theologické, Ctihodní Bratří, podporujte seč jste, aby klerikové, vycházejíce ze semináře, byli proniknuti skvělou úctou a láskou k němu, a aby bylo jim navždy rozkoší. Neboť *nikoho není tajno, že posvátná Theologie mezi četnými a rozmanitými vědami, které se naskytají duchu po pravdě toužícímu, první místo sobě vyhrazuje, i že jest dle dávného výroku mudrců povinností ostatních věd a umění, aby se jí poddávaly a takřka jako děvečky jí sloužily.*² Dodáváme zde, že i ti zasluhují chvály Naší, kteří, chovajíce v netknuté úctě Tradici, Svaté Otce a učitelský úřad Církve,

¹ O Jsoucnu a Jsoucnosti, úvod.

² Lev XIII. apošt. list, 10. pros. 1889.

snází se s moudrou rozvahou a dle katolických pravidel (což se všem stejně nedaří), objasňovati teologii pozitivní světlem čerpaným z historie. Jistě jest více než dosud přihlížeti k teologii pozitivní: než děj se to tak, aby tím netrpěla scholastika, a pokárání buďtež ti, kdož si vedou modernisticky a vynášejí pozitivní teologii tolik, že se zdá, jakoby opovrhovali scholastickou.

„O vědách pak světských dostačí připomenouti, co Předchůdce Náš velemoudře pravil: *Přičiňujte se také čile ve vědách přírodních; duchaplným vynálezům a užitečným podnikům naší doby v tomto oboru diví se právem nejen naši vrstevníci, ale i budoucí pokolení budou je schvalovati a oslavovati.*¹ To však nikterak neděj se na újmu studií theologických; což i Předchůdce Náš vytknul těmito přezávažnými slovy: *Kdo by chtěl důkladněji vyšetřiti příčinu těchto bludů, shledá ji hlavně v tom, že čím horlivěji se pěstují v nynější době vědy přírodní, tím více ochabuje studium věd vážnějších a vyšších; některé z nich skoro úplně zmlkají*

¹ Allok., „Pergratus Nobis“, k pěstitelům věd, 7. března 1880.

*v zapomenutí, jiné se pěstují jen nedbale a povrchně, a co nejpotupnější, pozbyvše lesku své dřívější důstoinosti, nakaženy bývají špatnými názory a hrozně obludnými doměnkami.*¹ Chceme tedy, aby se dle tohoto pravidla zřídila v posvátných seminářích studia věd přírodních.

„II. Tyto všechny příkazy Naše a Našeho Předchůdce jest míti na očích, kdykoliv běží o ustanovení ředitelů a učitelů seminářů a universit katolických. Kdožkoliv jsou nějakým způsobem nasáklí modernismem, buďtež beze všech ohledů odmrštěni od úřadu ředitelského i učitelského, a zastávají-li ho už, buďtež odstraněni; taktéž, kdo tajně nebo zřejmě přejí modernismu, buď že chválí modernisty a omlouvají jejich vinu, nebo tupí scholastiku, Otce a Učitelský Úřad Církve, anebo odpírají poslušnost církevní moci, ať už nositelem jejím kdokoliv; tolikéž, kdo novotují v historii, v archeologii, neb ve vědě biblické; jakož i kdo zanedbávají věd theologických, nebo se zdá, že dávají před nimi přednost vědám profanním. —

¹ Allok., jako shora.

V této věci, Ctihodní Bratři, zvláště ve výběru učitelů, nelze nikdy býti dosti obzřetným a důsledným; neboť žáci se řídí obyčejně vzorem učitelů. Proto, jsouce si vědomi své povinnosti, počínejte si v této věci opatrně i neohroženě.

„Stejnou bdělostí a přísností jest zkoumati a vybíratí ty, kteří chtějí býti připuštěni k svěcením. Odstup, daleko odstup láska k novotám od posvátného stavu kněžského: pyšných a odbojných duchů Bůh nenávidí! — Nikdo nebudiž budoucně povýšen na doktora bohosloví, kdo neprošel dříve předepsaným kursem filosofie scholastické. A kdyby byl povýšen, buď povýšení jeho neplatným. — Co nařídila svatá Kongregace Biskupů a Řeholníků o návštěvě universit světským i řeholním klerikům v Itálii roku 1896, prohlašujeme od nynějška závazným pro všechny národy. — Klerikové a kněží, kteří jsou zapsáni na některé katolické universitě nebo na ústavě rovněž katolickém, ať nestudují na universitě světské předmětů, pro něž jsou stolice na oněch ústavech. Bylo-li to někde připuštěno, ustanovujeme, ať se to napříště neděje. — Biskupové, jejichž řízení jsou podrobeny takovéto

university a ústavy, pečujtež co nejbedlivěji, aby tyto zde dané předpisy důsledně se zachovávaly.

„III. Rovněž jest povinností biskupů míti pozor, aby spisy modernistů nebo modernismem páchnoucí a modernismus podporující, byly-li uveřejněny, se nečetly; nebyly-li ještě uveřejněny, zabrániti jejich vydání. — Též všechny knihy, noviny a časopisy, jakékoliv tohoto druhu, nebudte dovoleny ani mladíkům v seminářích, ani posluchačům na universitách: jsouť neméně škodlivy než spisy nemravné; ba ještě škodlivější, neboť kazí základy života křesťanského. — Nejinak jest souditi o spisech některých katolíků, lidí jinak dobře smýšlejících, kteří nemajíce dostatečné znalosti theologie a jsouce proniknuti filosofií novověkou, rádi by usmířili tuto filosofií s vírou a využítkovali jí, jak praví, ve prospěch víry. Poněvadž se čtou pro jméno a dobrou pověst autorů bez obavy, jest nebezpečí, octnouti se ponenáhlu v modernismu, ještě větší.

„Všeobecně pak, Ctihodní Bratři, v této důležité věci nařizujeme, přičiňte se zmužile, jsou-li vystaveny ve vašich diecésích na pro-

dej knihy, jejichž četba jest zhoubná, ať jsou odstraněny, a použijte i zákazu veřejného. Ačkoliv Apoštolská Stolica usiluje, seč jest, o odstranění takových spisů, vzrostly přece tou měrou, že nestačí síly, aby byly všechny zaznamenány. Tak se stává, že se užívá léku začasné poněkud pozdě, když zlo již delším prodlením se rozmohlo. Přejeme si tedy, aby se biskupové podjali své povinnosti, vlídně sice, ale neohroženě, odvrhnouce všecken strach, odložíce opatrnost těla a nedbajíce křiku lidí zlovolných; a by pamětlivi byli toho, co předepisoval Lev XIII. v apoštolské konstituci *Officiorum ac munerum*¹: *Ordinariové sami i jako delegáti Apoštolské Stolicé, zakazujte a odstraňujte z rukou věřících knihy a jiné škodlivé spisy v diecési vydané nebo rozšířené. Těmito slovy se uděluje sice právo, ale ukládá se také povinnost. Nikdo se nedomnívejž, že učinil této povinnosti zadost, když tu neb onu knihu u Nás udal, zatím co mnoho jiných se nechává napořád kolovati a rozšiřovati. — Nezdržuj vás, Ctihodní Bratři, že bylo uděleno snad autoru některé knihy někde jinde povo-*

¹ 25. ledna 1897.

lení, nazývané obyčejně *Imprimatur*: neboť možno, že jest předstíráno nebo že uděleno bylo v nedbalosti neb z přílišné blahovůle a důvěry k autoru, což se snad i stává někdy v Řeholních řádech. Mimo to, jako se jedna strava nehodí pro všechny, tak i knihy, které jsou na jednom místě bezvadny, na jiném pro zvláštní poměry mohou býti škodlivy. Kdyby tedy biskup, vyslechnuv mínění rozumných mužů, uznal za dobré některou z těchto knih ve své diecesi zapověděti, dáváme mu k tomu nejen plnou moc, ale ukládáme mu to i za povinnost. Ovšem, děj se to způsobem přiměřeným, a kde dostačí, omeziž se zákaz jen na klerus; přece však netknutě trvá povinnost katolických knihkupců, nemíti na prodej naprosto knih, biskupem označených. — A že již jest o tom řeč, bděte biskupové, aby knihkupci neobchodovali ze ziskuchtivosti se zbožím zkáznosným: vždyť v některých seznamech se nabízejí přehojně a s nemalou chválou knihy modernistů. Budou-li se zdráhati uposlechnouti, odejměte jim biskupové bez rozpaků po předchozím napomenutí titul knihkupců katolických; a tím větším právem knihkupců biskupských, jestli jej mají; ty

pak, kdož se zdobí názvem knihkupců papežských, oznamte Apoštolské Stolicí. — Všem konečně uvádíme znovu na paměť, co dí zmíněná apoštolská Konstituce *Officiorum* ve článku XXVI.: *Všichni, kdož dosáhli apoštolského dovolení čísti a ponechávati si knihy zapovězené, nesmějí proto již čísti a ponechávati si kterýchkoliv knih nebo časopisů místním Ordinariem zakázaných, leč by jim bylo dáno apoštolským indultem výslovné dovolení, čísti a ponechávati si knihy, kýmkoliv zavržené.*

„IV. Než nedostačí jen zabraňovati četbě a prodávání knih špatných; jest potřebí zamezovati i jejich vydávání. Proto biskupové udílejtež dovolení k uveřejnění s největší přísností. — Poněvadž však dle Konstituce *Officiorum* jest velký počet knih, k jichž vydání se vyžaduje dovolení Ordinaria, a biskup nemůže sám všech prohlédnouti; ustanovili v některých diecesích v dostatečném počtu ku prozkoumání úřední censure. Takové ustanovení censorů chválíme co nejvíce: a nevyzýváme toliko, ale výslovně přikazujeme, aby se rozšířilo do všech diecesí. Ať jsou tedy při všech biskupských kuriích

úřední censoři, kterým bude zkoumati, co se má vydati: buďtež vybráni z obojího kléru, věkem, vzděláním a obezřetností odporučitelní, kteří by šli při schvalování nebo zavrhování nauk střední a bezpečnou cestou. Těm buďte přidělovány ku prohlédnutí spisy, které podléhají dle článku XLI. a XLII. zmíněné konstituce předběžnému prozkoumání. Censor podej svůj úsudek písemně. Bude-li posudek příznivý, udělí biskup dovolení k vydání slovem *Imprimatur* a předešle mu formuli *Nihil obstat*, s připojením jména censorova. — V římské kurii ustanoveni buďte úřední censoři právě tak jako ve všech ostatních. Určí je Magister sacri Palatii apostolici, vyslechna dříve Kardinála ve Městě Veleknězově Vikáře, se souhlasem a schválením samého papeže. Na něm bude ku prohlédnutí jednotlivých spisů určovati censora. Dovolení k uveřejnění udělovati bude tentýž Magister jakož i Kardinál Vikář papežský, nebo zastupující ho biskup, s předesláním approbační formule, jak jsme shora pravili, a s připojením jména censorova. — Jen mimořádně a velmi zřídka možno vynechat, dle obezřelého úsudku biskupa, zmínku o censoru. — Dokud censor nepodá posudku

příznivého, nedovědí se nikdy autorové jeho jména, aby nečinili censoru nějakých obtíží, dokud spisy prohlíží, nebo kdyby vydání neschválil. — Censorové z rodin řeholních nebudte nikdy vybíráni, dříve než by provinciální představený podal tajně svého mínění: ten pak vydej dle svého úřadu a svědomí svědectví o mravech, vědění a ryzosti nauky kandidátovy. — Představeným řádů připomínáme povinnost na výsost důležitou, aby nedovolovali nikdy svým podřízeným vydati něco tiskem bez předchozího schválení jejich a Ordinariova. — Konečně vyslovujeme a prohlašujeme, že titul censora, kterého se někomu dostalo, nemá dalšího vlivu, a censor se ho nemůže dovolávat na potvrzení svých soukromých názorů.

„Po těchto povšechných ustanoveních prikazujeme, aby se zejména bedlivěji chovalo, co nařizuje Konstituce *Officiorum* ve článku XLII. těmito slovy: *Kněžím světským se zakazuje bez předchozího dovolení biskupů bráti na sebe redakci novin neb časopisů. Zneužijí-li toho dovolení, budiž jim po předchozím napomenutí odňato.* — Poněvadž kněží, zvaní obecně *dopisovatelé* nebo *spolupracovníci*, uveřejňují častěji v novinách neb

časopisech články modernismem nakažené, dbejte biskupové, aby nepodnikali něčeho jinak, než jak jste jim dovolili, a třeba-li, dané jim dovolení odvolejte. Totéž příkazujeme co nejdůrazněji představeným řádů: Kdyby si počínali nějak nedbale, zakročte Ordinariové mocí Nejvyššího Velekněze. — Noviny a časopisy, katolíky psané, mějte, pokud se tak státi může, určeného censora. Jeho povinností bude, aby jednotlivá čísla nebo sešity po vydání celá a pozorně pročtli; kdyby nějaký výrok byl nebezpečným, ať naléhá, by v následujícím čísle nebo sešitě byl opraven. Totéž mohou učiniti biskupové, i když snad censor usoudí příznivě.

„V. O kongressech a veřejných schůzích jsme se zmínili už nahoře, že na nich usilují modernisté své názory veřejně zastávati a rozšiřovati. — Biskupové netrpte, aby kněží budoucně konali schůzky, leč jen velmi zřídka. Připustíte-li je, učíňte tak jen s podmínkou, že účastníci nebudou rokovati o věcech, náležejících biskupům neb Apoštolské Stolicí; že nebudou ničeho navrhovati nebo požadovati, co by bylo osobováním posvátné

právomoci; že nebudou naprosto ničeho mluvit o tom, co by zavánělo modernismem, presbyterianismem nebo laicismem. — Takových schůzek, které sluší dovolovati jen jednotlivě, písemně a v dobu příhodnou, nesúčastňuj se žádný kněz z cizí diecese, leč by měl písemné doporučení od svého biskupa. — Žádnému pak knězi nevymizí z paměti, co Lev XIII. nanejvýš důrazně doporučil: *Posvátnou budiž kněžím autorita biskupů; buďte přesvědčení, že kněžský úřad, nevykonává-li se za vedení biskupů, nebude ani svatým, ani dosti užitečným, ani čestným.*¹

„VI. Ale co pomohou, Ctihodní Bratři, Naše rozkazy a předpisy, které dáváme, nebudou-li náležitě a důsledně se zachovávat? Aby tedy přání Naše se zdarem se potkala, vidělo se Nám rozšířiti na všechny diecese, co biskupové Umbrijští² pro své před mnoha lety velemoudře ustanovili. *Aby vypuzeny byly bludy, tak praví, již rozšířené a aby zabráněno bylo dalšímu šíření, nebo že jsou dosud*

¹ Encykl.: „Nobilissima“, 8. února 1884.

² Akta schůze bisk. umbrijských v listopadu 1849. tit. II. art. 6.

*učitelé bezbožnosti, udržující trvale zhoubné účinky, z onoho rozšíření vyplynulé; usnáší se posvátné Shromáždění ve stopách Svatého Karla Boromejského, aby zřízena byla v každé diecesi z osvědčených mužů obojího kněžstva rada, která by bděla, zda a jakými způsoby se vkrádají nebo roztrušují nové bludy, a biskupa o nich zpravila, ten pak se uchopil po společné úradě prostředků, jimiž by se zlo vyhladilo hned v počátcích, aby se na záhubu duší nerozlézalo víc a více, nebo, což ještě horší, den ze dne nesílilo a nerostlo. Nařizujeme tedy, aby ustanovena byla co nejdříve v každé diecesi takováto rada, kterou bychom nazvali *dozorčí* (consilium a vigilantia). Členové její budtež tímže způsobem vybírání, jako jsme shora stanovili o censorech. Scházeti se budou ob měsíc v určitý den s biskupem; o čem by rokovali a na čem se usnesli, budiž úředním tajemstvím. Toto budiž povinností jejich úřadu. Bedlivě pátrejtež po známkách a stopách modernismu, jak v knihách, tak v přednáškách; a stanovtež, čeho třeba na uvarování kléru i mládeže, opatrně sice, ale rychle a účinně. — Nedopouštějte novot ve vyjadřování, pamětliví napomenutí Lva XIII.: *Nelze schvalo-**

vati ve spisech katolíků onoho způsobu řeči, kterým z převráceného novotářství jakoby tropili si smích ze zbožnosti věřících, hlásající nový řád křesťanského života, nové zákony církevní, nové tužby moderního ducha, nové sociální povolání kněžstva, novou křesťanskou vzdělanost, a mnoho podobného.¹ — Toho netrptež v knihách a přednáškách. — Nezpouštějte s očí knih, v nichž se pojednává o zbožných tradicích místních a o svatých Ostatcích. Také nedovoltež, aby se takové otázky přetrásaly v novinách a časopisech, určených k pěstění zbožnosti, ani slovy, z nichž číší posměch neb opovržení, ani naprostým tvrzením, zvláště, jak se stává, nevybočují-li předmět tvrzení z mezí pravděpodobnosti nebo opírá-li se o předsudky. — O svatých Ostatcích tohoto jest se držeti: Poznají-li biskupové, kteří mohou jedině v této věci rozhodovati, neklamně, že relikvie jest podvržena, buď z uctívání věřících odstraněna. Bylo-li pověření některé relikvie ve zmatcích občanských nebo nějakou jinou nehodou snad zničeno, nevystavujte relikvie

¹ Instr. Posv. Kongr. mim. potřeb Círk., ze dne 27. ledna 1902.

veřejně, dokud by nebyla biskupem řádně znovu prozkoumána. Důkaz pro pravost, vedený z vydržení let nebo z odůvodněného předpokladu jen tehdy má platnost, je-li též uctívání od starodávna dosvědčeno; a to dle výnosu, vydaného roku 1896. posv. Kongregací odpustků a zkoumání svatých ostatků, který poroučí: *Starobylé Ostatky jest uchovávatí v téže úctě, v jaké byly až dosud, leč by se vyskytly v jednotlivém případě jisté důkazy, že jsou nepravý nebo podvrženy.* — Bude-li souditi o zbožných tradicích, třeba míti toto na paměti: Církev jest v této věci tak opatrnou, že nedovoluje pojednávatí o tradicích takových ve spisech, leč jen s velikou obezřetností, a když bylo předesláno prohlášení, předepsané Urbanem VIII., a i když se tak řádně stalo, netvrdí ještě, že událost jest pravdivá, nýbrž toliko nezakazuje jí věřiti, leda by se nedostávalo pro věrohodnost lidských důkazů. Docela tak rozhodla před třicíti lety posvátná Rada pro ochranu zákonitých obřadů: *Takových vidění nebo zjevení Apoštolská Stolica ani nepotvrdila ani nezavrhlá, nýbrž dovolila toliko zbožně jim věřiti vírou jenom lidskou, dle tradice jejich, potvrzené také řádnými svědectvími a pa-*

mátkami.¹ Kdo se toho drží, buď úplně beze strachu. Neboť úcta ke každému zjevení, pokud se odnáší k události samé a slove *relativní*, má v sobě vždy podmínku, že událost jest pravdivá: pokud jest však *absolutní*, spočívá vždy na pravdě, neboť se odnáší k samým osobám Svatých, které uctíváme. Podobně tvrditi jest o Ostatcích. — Konečně přikazujeme dozorčí Radě, aby věnovala stále a bedlivě pozornost zřízením sociálním, jakož i všem spisům pojednávajícím o otázce sociální, aby neskrýval se v nich nějaký modernismus, ale aby odpovídaly předpisům Římských Veleknězů.

„VII. Aby snad tyto Naše příkazy neupadly v zapomenutí, chceme a přikazujeme, aby biskupové jednotlivých diecesí za rok po vydání tohoto listu, po té pak každého třetího roku podávali Apoštolské Stolicí věrné a přísahou stvrzené zprávy o tom, co tímto Naším Listem se ustanovuje, a též o naukách, jež proudí v kněžstvu, zejména však v Seminářích a v ostatních katolických ústavech, nevyjímaje ani těch, které nejsou

Dekr. ze dne 2. května 1877.

podřízeny právomoci Ordinariově. Totéž ukládáme vrchním Představeným řeholních řádů o jejich chovancích.“

Toto všechno plně stvrzujeme pod trestem zatížení svědomí vůči těm, kteří by se vzpírali poslouchati toho, co praveno, a dodáváme některé věci zvláštní, odnášející se k duchovním alumnům v Seminářích a k novicům řádů řeholních. — V Seminářích se mají totiž všechny součásti výchovy sbíhati na konec v tom, aby byl vytvořen kněz, jména toho hodný. Nesmít se mysliti, že by takovéto ústavy byly jen pro studia nebo jen pro nábožnost. Z toho obojího srůstá celá výchova, a ústavy ty jsou jako cvičiště, kde dlouhou přípravou vytváří se posvátné vojsko Kristovo. Aby tedy z nich vyšel šik co nejlépe vyzbrojený, dvou věcí nezbytně třeba: nauky ku vzdělání mysli a ctnosti k zdokonalení ducha. První žádá, aby duchovní mládež důkladně byla vzdělávána v těch vědách, které jsou se studiem věcí božských těsněji spřízněny; druhá vyžaduje obzvláštní výtečnosti v ctnosti a vy-

trvalosti. Viztež tedy učitelé vzdělání i zbožnosti, jakou naději o sobě ukazují alumnové, a prohlížejte, k čemu mají jednotliví náklonnost; zda nehoví více než sluší své povaze, či neberou-li na sebe snad ducha světského; jsou-li učeliví k poslušnosti, čilí ku zbožnosti, nesmýšlejí-li o sobě vysoko, drží-li se kázně; mají-li pravý cíl na mysli, či směřují k hodnosti kněžské z důvodů lidských; konečně, mají-li dosti náležité svatosti života a vědomostí; nebo aspoň, nedostává-li se jim něčeho z toho, zda usilují myslí ochotnou a upřímnou toho nabýti. A nebude přílišných potíží s pátráním; vždyť nedostatek ctností, které jsme vypověděli, brzy vyjde na jevo pokryteckým konáním náboženských povinností a zachováváním kázně ze strachu, ne podle hlasu svědomí. Dodržuje-li ji někdo z otrocké bázně, neb ruší-li ji lehkomyšlností nebo nevážností k ní, od toho příliš daleka jest naděje, že bude svatě zastávati kněžství. Není totiž možno věriti, že se neodchýlí od veřejných zákonů Církvě ten, kdo domácí kázně nešetří. Zastihne-li správce posvátného alumnátu někoho takového ducha, a sezná-li po opětovném napomenutí a roční zkoušce, že se nemění ve svém chování, at

jej vyloučí tak, aby ani jím ani jiným biskupem nebyl již přijat.

Tohoto dvojího tedy necht se požaduje všeobecně k vysvěcení kleriků: nevinnosti života a zdravé nauky; a ať se nezapomíná, že příkazy a napomenutí, jimiž se obracejí biskupové na ty, kteří mají býti svěcení, vztahují se ne méně na ně, než na kandidáty, jako když se praví: „Dlužno pečovati, aby nebeská moudrost, počestné mravy, trvalé zachovávání spravedlnosti vyvolené k tomu odporučovalo . . . Buďtež svědomití a zralí ve vědomostech i činech . . . skvějtež se všelikou spravedlností.“

Než o počestnosti života bylo by dosti řečeno, kdyby ji bylo lze snadno odloučiti od nauky a názorů, které kdo přijal a zastává. Ale, jak psáno v knize Přísloví: *Naukou svou pozná se muž*¹, a jak učí Apoštol: *Kdo netrvá v nauce Kristově, Boha nemá.*² Kolik pak přičinění jest věnovati vzdělávání se ve mnoha zajisté a rozmanitých věcech, tomu učí sama povaha nynější doby, která nic slavněji nevynáší než světlo stoupající

¹ Přisl. XII. 8.

² II. Jan 9.

kultury. Všem tedy kněžím, chtějí-li konati svůj úřad, jak doba toho žádá; chtějí-li plodně *povzbuzovati zdravým učením a usvědčovati ty, kteří odpírají*¹; chtějí-li používatí svých vloh ve prospěch Církve, třeba, aby nabyli aspoň povšechné znalosti věcí a v nauce co nejlépe vynikali. Jestliť zápoliti s nepřátely nikoli nezkušenými, kteří na jemná studia navazují vědu často pletichami vystrojenou, kteří pronášejí uhlazené a blýskavé názory mluvou velmi pestrou a zvučnou, aby se zdálo, že v nich zaznívá něco cizího. Pročež třeba si zavčas přichystati zbraně, to jest, bohatou zeň učení jest si shromáždití všem, kdož se hotoví v ústraní k přesvatým a veleobtěžným úřadům.

Poněvadž však život lidský jest ohraničen těmi mezemi, že z přehojného pramene poznatků sotva se lze něčeho okrajem rtů dotknouti, i zápal učení třeba mírniti a trvati na myšlence Pavlově: *Nerozumovati více, než sluší rozumovati, ale rozumovati k střídmosti.*² Pročež, když klerikové mají už dosti mnoho a jistě těžkých studií, vztahujících se jednak

¹ Tit. I. 9.

² Řím. XII. 3.

na Písmo Svaté, na základy Víry, na mravy, znalost zbožnosti a povinností, řečenou *asce-
tiku*, jednak odnášejících se k historii církevní, ke kanonickému právu, k posvátné výmluvnosti; aby neubíjeli mladíci čas honěním se za jinými otázkami, a neodtrhovali se od hlavního studia, naprosto zakazujeme, aby četli jakékoliv noviny nebo časopisy, třeba i nejlepší, a zatěžujeme svědomí představených, kteří by důkladně nedbali, aby se to nepřiházelo.

Na odstranění každého podezření tajně vtírajícího se modernismu, chceme, aby nejen zachováváno bylo, co jest předepsáno shora pod číslem druhým, ale ještě zvláště přikazujeme, aby každý učitel předložil před započítím přednášek na začátku roku svému biskupovi text, který hodlá probírat, nebo otázky či *these*, o nichž bude pojednávat; potom, aby v roce tom zkoumán byl způsob, jakým kdo učí; kdyby se snad odchyloval od zdravé nauky, může býti učitel ihned odstraněn. Konečně, aby složil mimo vyznání víry svému biskupovi přísahu dle níže přiložené formule a podepsal se jménem.

Přísahu tuto, vyznajíce napřed víru formulí, předepsanou sv. pam. Předchůdcem

Naším Piem IV. s doloženými rozhodnutími Koncilu Vatikánského, svému představenému také složí:

I. Klerikové před vyšším svěcením; každému z nich dán budiž před tím exemplář vyznání víry i přísežní formule, aby se s nimi předem důkladně obeznámil, i se sankcí o porušení přísahy, jak uvedeno níže.

II. Zpovědníci a kazatelé, dříve než dostanou jurisdikci k úřadům těm.

III. Faráři, kanovníci a beneficiáti, prve než vejdou v držení benefícia.

IV. Úředníci v biskupských kuriích a církevních tribunálech, nevyjímaje ani generálního vikáře a soudců.

V. Kdo budou přiřazeni za postní kazatele.

VI. Všichni úředníci v římských kongregacích nebo tribunálech, před kardinálem prefektem nebo sekretářem téže kongregace nebo tribunálu.

VII. Představení a učitelé Řeholí a Kongregací prve než úřad nastoupí.

Doklady vyznání víry, o němž jsme mluvili, a složené přísahy buďtež uschovány ve zvláštních archivech při biskupských kuriích a rovněž v Římských Kongregacích

u příslušných úřadů. Jestliže by se však někdo odvážil, nedejž Bůh, přísahu porušiti, budiž hned udán soudu Svatého Officia.

PŘÍSEŽNÍ FORMULE.

„Já . . . pevně přijímám a uznávám ve směř i jednotlivě vše, co neomylný učitelský úřad Círky rozhodl, vyřkl a prohlásil, zvláště ty články učení, jež přímo odporují bludům této doby. A především tudíž vyznávám, že Boha, počátek a konec všech věcí, přirozeným světlem rozumu, těmi věcmi, které učiněny jsou, to jest, *viditelnými* díly stvoření, jako příčinu účinky, jistě lze poznati a tím i dokázati. Za druhé, připouštím a uznávám zevnější důkazy zjevení, to jest božské skutky, především pak zázraky a proroctví, jakožto nejjistější známky od Boha pocházejícího křesťanského náboženství a věřím, že jsou chápavosti všech věků i lidí, také i této doby nanejvýš přiměřeny. Za třetí: Taktéž pevně věřím, že Církev, strážkyně a učitelka zjeveného slova, samým pravým a historickým Kristem, když mezi námi dlel, určitě a přímo byla zřízena

a na Petrovi, knížeti apoštolské hierarchie, a na jeho nástupcích, na věky vybudována. Za čtvrté: Upřímným srdcem přijímám, že učení víry přešlo od apoštolů pravověrnými Otcí až na nás v témže smyslu a v témže vždy významu; a tudíž naprosto zavrhuji heretickou smyšlenku o vývoji dogmat, přecházejících ze smyslu jednoho do jiného, rozdílného od toho, který dříve Církev měla; a stejně odsuzuji i všeliký blud, kterým se podkládá zjevení Božímu, Nevěstě Kristově k věrnému opatrování odevzdanému, že jest filosofickým výmyslem nebo výtvořem společného vědění lidí, kteří je nenáhlým úsilím vybádali a na dále neobmezeným pokrokem zdokonalují. Za páté: Jistojistě věřím a upřímně vyznávám, že víra není slepým pocitem náboženským, vyvěrajícím z úkrytu *podvědomí* pod tlakem srdce a přikloněním vůle mravnostně vypěstěné, nýbrž pravým přisvědčováním intelektu pravdě, zevně slyšením přijaté, jímž totiž pro autoritu Boha nejvýš pravdomluvného věříme, že pravda jest, co Bůh osobní, stvořitel a pán náš řekl, osvědčil a zjevil.

„Podrobuji se také s náležitou úctou a celou duší Inu k zavržení, prohlášení

a předpisům všem, které jsou obsaženy v Encyklice »*Pascendi*« a v Dekretu »*Lamentabili*«, zvláště o tak řečených dějinách dogmatu. — Zároveň odsuzuji blud těch, kteří tvrdí, že víra Církvi předkládaná může odporovati historii, a že katolických dogmat ve smyslu, v jakém se jim nyní rozumí, nelze srovnati s opravdovými počátky křesťanského náboženství. Odsuzuji také a zamítám též mínění těch, kteří praví, že vzdělanější křesťan bere na sebe dvojí osobnost, jednu člověka věřícího, druhou historického, jakoby historickému dovoleno bylo podržovati to, co víře věřícího odporuje, nebo sestrojovati návěští, z nichž by následovalo, že dogmata jsou buď nepravá nebo pochybná, ač-li jich přímo nepopírá. — Stejně zavrhuji i způsob posuzování a výkladu Písma Svatého, který pomíjeje ústního podání Církve, analogie víry a pravidel Apoštolské Stolice, lpí na *racionalistických* smyšlenkách a drží se kritiky textu jako jediného a nejvyššího pravidla, ne méně dovoleně než nerozváživě. — Mimo to zamítám mínění těch, kteří trvají na tom, že učitelé vědy historicko-theologické nebo tomu, kdo o těch věcech píše, třeba odložit

prve názor dříve pojatý, jak o nadpřirozeném původu katolického ústního podání, tak o pomoci slíbené Bohem k trvalému zachování každé zjevené pravdy; dále, že spisy jednotlivých Otců třeba vykládati jedi-
ně dle vědeckých zásad, s vyloučením jakékoliv posvátné autority, a s tou svobodou úsudku, s jakou se bádává v jakýchkoli světských památkách. — Konečně vůbec prohlašuji se co nejvíce vzdáleným bludu, kterým *modernisté* tvrdí, že v posvátné tradici není ničeho božského; nebo, což jest ještě horší, připouštějí to ve smyslu pantheistickém, takže by nezbylo už ničeho, leč holý a prostý fakt, postavitelný na roveň obecným událostem dějinným: škola totiž, kterou svým přičiněním, důvtipem a nadáním Kristus se svými apoštoly započal a na níž lidé postupem věků dále pracovali. Pročež co nejpevněji se držím a držeti budu až do posledního dechu života víry Otcův o charismatu *pravdy jistém*, jež jest, bylo a bude vždy *v posloupnosti biskupství od Apoštolů*¹; ne aby se trvalo na tom, co by se zdálo snad lepším a vhodnějším podle

¹ IREN. 4, c. 26.

vzdělanosti toho kterého věku, ale aby se nikdy jinak nevěřilo, nikdy jinak¹ nerozumělo absolutní a nezměnitelné pravdě, od počátku apoštoly hlásané.

Slibuji, že budu toto všechno věrně, úplně a upřímně zachovávat i nedotknutelně opatrovat, neuchyluje se od toho nikam, ať v učení nebo jakkoliv slovem či písmem. Tak slibuji, tak přísahám, tak mi Bůh atd.“

O POSVÁTNÉM KAZATELSTVÍ.

Poněvadž mimo to delším pozorováním došli jsme poznání, že péči biskupů, aby hlášáno bylo Slovo Boží, neodpovídá přiměřené ovoce, a nemyslíme, že jest to přičítati tak netečnosti posluchačstva, jako schlubnosti řečníků, kteří předkládají spíše slovo lidské nežli Boží, uznali jsme vhodným latinsky v překladu uveřejniti a Ordinariům odevzdati naučení, z rozkazu Předchůdce Našeho št. pam. Lva XIII. Posvátnou Kon-

¹ Praeser. c. 28.

gregací biskupů a řeholníků vydané dne 31. měsíce července roku 1894. a odeslané Ordinariům italským a představeným řeholních Rodin a Kongregací.

1. „A především, co do ctností, kterými zvláště třeba vynikati posvátným řečníkům, střežte se Ordinariové a Představení řeholních Rodin, svěřovati někdy toto svaté a spasitelné přisluhování slovem Božím těm, kdo nejsou ozdobeni a neoplývají ani zbožností k Bohu ani láskou ke Kristu, Synu Jeho, Pánu našemu. Bude-li se totiž hlasatelům katolického náboženství, ať už jsou nevím jak nadáni výmluvností, těchto věn ducha nedostávají, neposkytnou zajisté nic jiného než *měď zvučící a zvonec znějící*¹: aniž budou míti kdy s dostatek toho, z čeho plyne veškerá síla a výbornost hlásání Evangelia, snahy totiž po slávě Boží a po věčné spáse duší. Dlužno, aby zbožnost, posvátným řečníkům obzvláště potřebná, zářila z vnějšího způsobu jejich života; aby řeči vychvalovaným příkazům a zařízením křesťanským mravy mluvících neodporovaly;

¹ I Kor. XIII. 1.

a aby nebořili skutkem, co budují slovem. Mimo to, ať nezavání taková zbožnost něčím světským; ale měj do sebe takovou vážnost, aby dokazovala, že jsou opravdu *služebníky Kristovými a správci tajemství Božích*.¹ Jinak totiž, jak pěkně poznamenává Andělský, *nauka-li jest dobrá a kazatel zlý, sám jest podnětem k rouhání se učení Božímu*.² — K zbožnosti však a ostatním ctnostem křesťanským nezbytně druží se vědění: neboť jest samozřejmo a dlouhou zkušeností potvrzeno, že ani moudré, ani ladné, ani plodné řeči nepodají ti, kteří neoplývají naukou, a zvláště naukou posvátnou, a kdož spoléhajíce na vrozenou jakousi obratnost v slově, vystupují na kazatelnu na zdař Bůh, ba skorem nepřipraveni. Ti ovšem šlehají vzduch a nevědomky vystavují božské výroky potupě a úštěpkům; plně zasluhující, aby se na ně aplikovala myšlenka božská: *Poněvadž jsi ty zavrhl vědění, zavrhnu tebe, abys neposluhoval mi kněžstvím*.³

2. „Tedy biskupové a představení řeholních rodin nesvěřujte přísluhování slovem

¹ I Kor. IV. 1.

² Komm. k Mat. V.

³ Os. IV. 6.

Božím žádnému knězi, leč by se předem zjistilo, že má náležitou hojnost zbožnosti i vědění. Bděte bedlivě, aby bylo bráno k rozpravě jenom to, co jest vlastním předmětem posvátného kázání. A co takovým jest, ukázal Kristus Pán slovy: *Kažte Evangelium . . .*¹ *Učíte je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám.*² K těm slovům vhodně svatý Tomáš: *Kazatelům jest osvětlovati v tom, co dlužno věřiti, udávati směr v tom, co dlužno konati, zjevným činiti, čeho třeba se varovati, a brzy hrozbami, brzy povzbuzováním lidem kázati.*³ A svatosvatý Sněm tridentský: *Zvěstujíce jim neřesti, kterých se mají chrániti, a ctnosti, o které se mají snažiti, aby unikli trestu věčnému a došli nebeské slávy.*⁴ Šířeji o tom všem se rozepisuje, praví bl. pam. Pius IX. toto: *Ne sami sebe, ale Krista ukřižovaného hlásajíce, přesvatého náboženství našeho dogmata a přikázání, dle učení katolické Církve a Otců, důstojným a stkvělým způsobem řeči, jasně a otevřeně lidu zvěstujte; vysvětlujte*

¹ Mark. XVI. 15.

² Mat. XXVIII. 20.

³ Místo uved.

⁴ Sez. V. hl. 2. O Reform.

zevrubně zvláštní povinnosti jednotlivců, odstrašujte všechny od hanebnosti a rozohňujte k zbožnosti, aby věřící, slovem Božím spasitelně občerstveni, všech neřestí se vystříhali, o ctnosti se snažili a tak ušli trestům věčným a dostihli slávy nebeské.¹ Z toho všeho jest patrné, že vlastní látkou, o níž dlužno kázati, jest snešení apoštolské, božské desatero, příkázání církevní, svátosti, ctnosti a neřestí, povinnosti jednotlivých stavů, poslední věci člověka a jiné toho druhu věčné pravdy.“

3. „Ale zásobu takových věcí přehojnou a veledůležitou považují novější přísluhovači slova Božího nezřídka za bezvýznamnou; jako něco zastaralého a nicotného ji přezírají a téměř odhazují. Dobřeť asi vědouce, že věci takové méně jsou vhodnými k získání u lidu oblíbeny, po kteréž jedině dychtí, *hledajíce svých věcí, ne Krista Ježíšových²*, úplně je odvrhují; a to i v době postní a v ostatních slavnostnějších dobách ročních. Změňujíce pak spolu s věcí i jména, nahrazují bývalá kázání novými jakýmiisi

¹ Okružní list ze dne 9. listop. 1846.

² Filip. II. 21.

a méně správně pochopenými promluvami nazývanými *konference*, jež vhodny jsou spíše, aby přilákaly mysl a přemítavost, než aby přiměly vůli a obnovily mravy. Ti věru sotva u sebe uvažují, že kázání mravní prospívá všem, *konference* stěží několika; kdyby však přihlíželi bedlivěji k mravům jejich, často vštěpujíce čistotu, skromnost, poslušnost k autoritě církevní, vzdali by se lidé už tím svých předsudků o víře a ochotněji přijímali by světlo pravdy. Ze totiž přemnoho lidí špatně o náboženství smýšlí, a nejvíce mezi národy katolickými, třeba přičítati spíše bezuzdnosti vášní než chybnosti poznání, podle božského výroku: *Ze srdce vycházejí zlá myšlení . . . rouhání.*¹ Odtud Augustin, uváděje slova Žalmistova: *Řekl blázen v srdci svém: není Boha,*² *poznává: ve svém srdci, ne ve své mysli.*“

4. „Tomu však nesluší rozuměti tak, jakoby takové promluvy byly samy sebou naprosto zavržitelný, neboť naopak, konají-li se přiměřeně, mohou býti velmi užitečný ano i nezbytný k vyvrácení bludů, jimiž

¹ Mat. XV. 19.

² Žalm. XIII. 1.

se na náboženství útočí. Odstraňme však naprosto s kazatelny onu okázalost mluvení, která hledí spíše k jakémusi přemítání o věcech nežli ke konání; ta jest příhodnější veřejnostním záležitostem než náboženství a vyniká konečně lépe svou ozdobností než hojností plodů. Vše to více sluší časopisům a akademiím, s důstojností však a vznešeností domu Božího málo se srovnává. Promluvy pak, čili *konference*, které mají úkolem chrániti náboženství proti útokům nepřátel, ačkoliv jsou někdy potřebny, přece nejsou přiměřeny silám všech, nýbrž jen zdatnějších. Ale i řečníkům výborným třeba veliké opatrnosti, poněvadž obrany takové vésti sluší jen tam, kde nezbytně jich žádá doba, místo nebo stav posluchačstva, a kde jest naděje, že nebudou bez užitku: o tom, nikdo nepochybuj, nejsprávněji rozhodnou biskupové. Mimo to třeba, aby síla důkazu v takových promluvách opírala se daleko více o posvátné nauky než o slova moudrosti lidské, a aby vše řečeno bylo jadrně a jasně, aby snad v mysli posluchačstva neutkvěly mylné doměnky hlouběji než proti nim stojící pravdy, a nezaujímaly je více námitky než odpovědi. Zejména však

jest se varovati, aby častými takovými promluvami nezmenšovala se vážnost kázání morálních, nebo aby nevycházela z obyčeje, jakoby byla nižšího řádu a menší ceny než onen výbojný druh řeči, a tím bylo je ponechávati kazatelům a posluchačům obecného lidu; kdyžtě naproti tomu velepravdivým jest, že kázání mravní jsou většině věřících nanejvýš potřebná; svou hodnotou pak že nejsou nikterak za úpornými hádkami, takže by je měli konati i nejznamenitější řečníci před sebe vybranějším a četnějším shromážděním aspoň s touž horlivou pílí. Neděje-li se tak, bude věřícím poslouchati stále řeči o bludech, které se většině z nich hnusí, nikdy o neřestech a vinách, jimiž bývá posluchačstvo takové především zanešvařeno.“

5. „A není-li ani výběr látky bez vad, jiných, a to ještě vážnějších chyb želeti jest, obrátíme-li zřetel k způsobu a formě řeči. Jak se vyslovuje výborně Akvinský, *tři věci třeba hlasateli slova Božího, aby řeč jeho byla opravdu světlem světa: první jest stálost, aby se neuchýlil od pravdy: druhá jest jasnost, aby neučil nesrozumitelně: třetí jest užitečnost, aby hledal slávy Boží a ne*

své.¹ Než dnešní kázání zajisté jest častokrát nejen velmi daleko evangelické zřetelnosti a prostoty, která i v jejich řeči měla by býti, ale záleží v samých rozvláčných oklikách a odlehlostech, unikajících obecné chápavosti lidu. Toť dojista bolestné, i lze naříkati s prorokem: *Maličtí žádali sobě chleba, a nebylo nikoho, kdo by jim ho lámal.*² A ještě žalostnějším jest, že těmto kázáním nezřídka nedostává se ani náboženského vzezření, prodchnutí křesťanskou zbožností, a posléze ani božské síly a moci Ducha Svatého, v nitro mluvícího a k dobru mile přivádějícího: tou zajisté silou a mocí měli by kazatelé vždy přenášeti na sebe slova Apoštolova: *Řeč má a hlásání mé nebylo v přemluvných slovech moudrosti lidské, ale v dokázání Ducha a moci.*³ Oni naproti tomu, spoléhajíce na přemluvná lidské moudrosti slova, tak tak že si všimnou, nebo vůbec nevšimnou, výroků Božích a Písem Svatých, která otvírají posvátnému kazatelství nejznamenitější a nejvydatnější proudy, jak výslovně učil nedávno přesvatý Pán

¹ Jako shora.

² Pláč Jerem. IV. 4.

³ I. Kor. II. 4.

Lev XIII. těmito velmi závažnými slovy : — „Tato výhradná a ojedinělá výbornost Písem, pocházející z božského prodchnutí Duchem Svatým, dodává posvátnému řečníku autority, poskytuje apoštolské svobody řeči, uděluje jadrné a vítězivé výmluvnosti. Kdokoliv totiž podává ducha a sílu slova Božího, ten nemluví *řečí toliko, nýbrž i mocí a Duchem Svatým a plností mnohou.*¹ Pročež převráceným a neprozřetelným nazvati jest počínání těch, kdož tak kážou o náboženství a tak zvěstují příkázání Boží, aby nepodali téměř nic, leč slova vědění a opatrnosti lidské, opírajíce se více o důvody své než Boží. Jejich řeč totiž, přes to, že se blýská ozdobnostmi, jest nezbytně mdlá a chladná, poněvadž postrádá ohně řeči Boží a jest velmi daleka síly, kterou řeč božská do sebe má: *Živá zajisté jest řeč Boží a účinná, pronikavější každého meče dvojsečného; a sahající až do rozdělení duše a ducha.*² Ač rozumnější i tu dají za pravdu, že jest v Písmech Svatých ku podivu pestrá a bohatá výmluvnost, hodná věcí velikých; což

¹ I. Thess. I. 5.

² K Žid. IV. 12.

Augustin prohlédl a zřetelně vyložil¹ a též i práce nejvěhlasnějších posvátných řečníků to dosvědčuje, kteří za své jméno dluhují především stálému studiu a zbožnému rozjímání Bible.“²

„Hle tedy, posvátné výmluvnosti pramenem jistě nejpřednějším Bible. Ale hlašatelé, kteří podle nových vzorů se spravují, nečerpají bohatství mluvy z *pramene vody živé*, nýbrž ve zlozvyku, věru již nesnesitelném, obracejí se k *děravým cisternám moudrosti lidské*, a odloživše učení Bohem inspirované i nauku Církevních Otců a Koncilů, úplně zabředli v pronášení jmen a myšlenek spisovatelů světských a novějších, a ke všemu i tak žijících: myšlenky ty bývají jim námětem k výkladům buď záhadným nebo i velmi nebezpečným. — „Jiný podnět k rozhořčení dávají ti, kteří promlouvají o věcech náboženských tak, jakoby se vše měřilo výhodami a pohodlím tohoto pomíjejícího života, zapomínajíce téměř na budoucí a věčný: ti znamenitě všímají si ovoce, které přineslo lidské společnosti náboženství křesťanské,

¹ O učení křesť. IV. 6. 7.

² Enc. o studiu Písem Svatých, 18. listop. 1893.

ale povinnosti, kterých dlužno zachovávat, zastírají; jedinou lásku Krista Zachovatele vynášejí; o spravedlnosti mlčí. Odtud chatrné ovoce takového kázání, které když uslyší světský člověk, odnáší si přesvědčení, že bude křesťanem, i když mravů nezmění, řekne-li jen: Věřím v Krista Ježíše.“¹ — Však co jim též záleží na tom, aby sklidili ovoce? Dojista toho si nevzali před sebe, nýbrž nanejvýš jen to, aby pochlebovali posluchačům, *lehtajíce jim v uších*; a vidouce kostely nacpány, nechávají mysl prázdnou. Proto také ani se nezmiňují o hříchu, o posledních věcech a o jiných nanejvýš důležitých, nýbrž jen toho si hledí, aby rozlévali slova *lívivá*, výmluvností spíše tribunskou a světskou než apoštolskou a posvátnou, aby ulovili provolávání a pochvaly; proti nim takto Jeroným: *Učíš-li ve chrámě, ne provolávání lidu, ale nářek vzbud: slzy posluchačů ať jsou tvou chválou.*² Tím se stává, že jejich kázání, jak v posvátných síních, tak mimo ně, ukazují divadelní jakousi parádu a nemají ani zdání svatosti ani účinnosti.

¹ Kard. BAUSA, arcib. florent., *k mladšímu kléru*. 1892.

² *K Nepotianovi*.

Odtud zmizela z lidu a také z většího počtu kléru všecka záliba k poslouchání slova Božího; odtud rozhořčení všech lidí dobrých; odtud buď příliš nepatrný nebo vůbec žádný pokrok zbloudilých, kteří, i když přijdou časem vyslechnouti slova líbivá, zvláště, byli-li přivábeni oněmi velkolepými, stokrát a stokrát se ozývajícími slovy o *pokroku vzdělanosti, vlastenectví, moderní vědě*, doprovodí dovedného mluvčího hojnou pochvalou a odcházejí z chrámu titíž, jako dřív, nemálo podobni těm, kteří se *podivovali, ale neobraceli*.¹⁴

„Chtějíc tedy tato svatá Kongregace z rozkazu Přesvatého Pána Našeho, tolik a tak zavržení hodných zlořádů potlačiti, důtklivě nabádá všechny biskupy a ty, kteří jsou v čele řeholních Rodin a církevních ústavů jakožto vrchní představení, aby se srdcem apoštolským postavili se jim na odpor a s veškerým úsilím dbali, aby byly vykořeněny. Pamětlivi tedy předpisů Přesvatého Koncilu Tridentského² — *mají povinnost bráti muže způsobilé k takovému kazatel-*

¹ Z Aug. k Mat. XIX. 25.

² Sez. V. c. 2. O reform.

skému úřadu — vedte si v této věci velmi pečlivě a obezřele. Běží-li o kněze vlastní diecése, střežte se Ordinariové bedlivě, aby nebyli k úřadu tomu někdy připuštěni, *jichž život, vědění a mravy nebyly dříve vyzkoušeny*,¹ to jest, dokud nebylo dříve předchozím pokusem nebo jiným vhodným způsobem zjištěno, že jsou způsobilí. Jde-li však o kněze diecése cizí, nedovolte nikomu vystoupiti na kazatelnu, zvláště o větších slavnostech, dokud není z písemného svědectví vlastního Ordinaria nebo řeholního představeného jisto, že se vyznamenávají dobrými mravy a jsou s ten úkol. Představení pak jednotlivých řádů, společností nebo kongregací nedovolte naprosto žádnému z alumnů vlastní správy zastávati úřad kazatele a tím méně koho odporučujte místním Ordinariům písemným svědectvím, leč jste prozkoumali, je-li řádných mravů a ke kazatelství jak sluší schopným. Kdyby však nějakého sobě listem odporučeného kazatele přijali a hned potom zkušeností seznali, že se uchyluje od pravidel přítomného výnosu, nechť ho rychle přimějí k poslušnosti. Neuposlech-

¹ Konc. Trid. Sez. V. c. 2. O reform.

ne-li, nedovolte mu na kazatelnu, a bude-li třeba, užijte i kanonických trestů, kterých právě asi věc vyžaduje.“

Toto jsme uznali za vhodné předeepsati nebo obnoviti, přikazující, aby to bylo svědomitě zachovááno, dohnání k tomu závažností den ze dne vzrůstajícího zla, kterému nebude možno později bez svrchovaného nebezpečení zabrániti. Neníť tu již činiti, jako s počátku, s disputatory, vycházejícími v rouše beránčím, ale s otevřenými a zapřísáhlými nepřáteli, a to domácimi, kteří spolčivše se s úhlavními nepřáteli Církvě, mají v úmyslu vyvrátiti víru. Jsouť to ti, jichž opovážlivost denně stoupá proti moudrosti s nebe, a osobují si právo opravovati ji, jakoby byla porušena; obnovovati, jakoby byla sestárlá; rozhojňovati a přizpůsobovati zlíbením světa, pokrokům a pohodlím, jakoby neodporovala lehkovážnosti několika jednotlivců, ale dobru společnosti.

Tomuto smělému počínání proti učení Evangelia a tradici Církevní nemohou nikdy dosti čeliti přílišnou bdělostí a přísností ti, kterým jest svěřeno věrné opatrování tohoto posvátného skladu.

Chceme tedy a přikazujeme Naší autoritou, aby tato napomenutí a spasitelné rozkazy, které jsme tímto z vlastního popudu a s plným vědomím prohlásili, jak ode všech Ordinariů tak i od nejvyšších správců řeholních Řádů a církevních ústavů katolického světa, co nejsvědomitěji byly zachovávány a pevně v platnosti trvaly, přes jakákoliv ustanovení jim odporující.

Dáno v Římě, u Svatého Petra, dne 1. měsíce září roku 1910, Pontifikátu Našeho osmého.

PIUS PP. X.